1845—1905

EMLÉKÜL

STRAUCH ALAJOS

NYOMDÁSZSÁGÁNAK

HATVANÉVES JÚBILEUMÁRA

1845—1905

☆

MÉLY TISZTELETTEL AJÁNLJA

A RÓZSA KÁLMÁN ÉS NEJE KÖNYVNYOMDA
SZEMÉLYZETE

BUDAPEST

NYOMTATTA RÓZSA KÁLMÁN ÉS NEJE

1905

EMLÉKÜL

STRAUCH ALAJOS

NYOMDÁSZSÁGÁNAK

HATVANÉVES JUBILEUMÁRA

1845—1905

☆

MÉLY TISZTELETTEL AJÁNLJA

A RÓZSA KÁLMÁN ÉS NEJE KÖNYVNYOMDA
SZEMÉLYZETE

BUDAPEST

NYOMTATTA RÓZSA KÁLMÁN ÉS NEJE

1905

MŰSOR

1. Az ünnepelt fogadtatása.
2. Üdvözlő beszéd. Tartja ENYEDY JÁNOS.
3. Estebéd.
4. Gyémántjubileumra. Költemény. Irta és előadja: MORÓCZ JENŐ úr.
5. Ki a gonddal. Kar Riegertől. Előadják: az ÉBREDÉS, STEFANEUM és TYPOGRAPHIA dalkörök.
6. Kertem alatt. Kar Lányitól;
7. A gyáva. Magánjelenet. Irta Rudnyánszky Gyula. Előadja BENES SÁNDOR úr.
8. Endre lovag. Kettős Heidlberg Alberttől. Előadják: GRESKOVITS MARISKA úrhölgy és BAUM JÓZSEF úr.
9. Isten hozzád. Kar Riegertől. Előadják a DALKÖRÖK.
10. Zsúr a Dob-utczában. Monológ Falktól. Előadja SALZER J. úr.
11. Nyári estén. Kettős Beleznay Antaltól. Előadják: GRESKOVITS MARISKA úrhölgy és BAUM JÓZSEF úr.
12. Magánjelenet. Előadja HEGEDŰS LAJOS úr.
13. Régi nóta. Kar Lányitól;
14. Búsan szól a .... Kar Golltól. Előadják az egyesült DALKÖRÖK.

STRAUCH ALAJOS

GYÉMÁNTJUBILEUMRA.

Még emberkornak is elég
Hat hosszu évtized,
E földi vándorút alatt
Sok azt sem éri meg . . .
Még az erős is földre hull
A lét harczában vajmi gyakran,
A legszebb férfikor delén
Derékon törve, megszakadtan.

Erős a tölgy, melyet vihar,
Szélvész el nem sodor,
S erős a férfi, a kiben
Nem tészen kárt a kor.
Ki hosszu éveknek során
Becsülettel megáll a pályán,
S izmos karokkal átevez
Az élet ezer akadályán.

Hat évtized! Ily szép időt
Munkában töltve el,
Közöttünk mily nagy ritkaság
Csodának tünne fel —
Ha köztünk itt nem volna Ő,
A kit ma ünnepelni jöttünk,
S a kit ma szívből, lelkesen,
Hangos hozsannával köszöntünk.

Oh szép élet volt a tiéd,
S küzdelmeid nagyok,
A munka volt a fegyvered,
Mely győztesen ragyog.
S hová a lelked vágya vitt
Mint zsenge ifjút hajdanában:
Még most is ottan áldozol
Nagy Gutenbergnek templomában.

Ősz Ünnepelt, légy áldva hát
E gyémánt-ünnepen!
Szép, hosszu és nagy multadért
Köszöntsön a jelen!
Ezer virágot szór eléd
A szeretetnek indulatja,
Fogadd szivesen, úgy, miként
Azt szeretetünk Néked adja!

MORÓCZ JENŐ.

AZ ÜNNEPELT ÉLETRAJZA.

Az idegölő és sorvasztó nyomdász-pályán ritka férfiu éri meg teljes testi és szellemi erőben azt a nagy időt, a melyet Strauch Alajos, a fővárosi nyomdász-világ ma köztiszteletben álló nesztora, pályatársainak őszinte örömére betöltött.

Hatvan éven, három hosszu emberöltőn át működik már ez a kiváló szakember a nyomdászipar terén s e nagy idő alatt nemcsak szemtanuja, de osztályosa, sőt egyik jelentős tényezője is volt ama roppant haladásnak, a melyet a világosság ólombetükkel dolgozó apostolai tettek a nemzeti kultura szolgálatában. A nyomdász-ipar óriási föllendülésében, mai fejlettségében, virágzásában nagy érdemei vannak eme ritka szerénységü s egyedül a komoly munkát szerető művezetőnek, mert hatvan év alatt egész nyomdásznemzedékek kerültek ki a keze alól s a kik tőle kapták szabaduló-levelüket, azok méltóvá lettek mesterükhöz, mert Strauch Alajos nemcsak arra forditott gondot, hogy a nyomdászatot megtanulják, hanem arra is, hogy tiszta jelleműek, önérzetesek és kollegiálisak legyenek.

Nemes egyszerűségével, puritán jellemével, humánus bánásmódjával és jó szivével nemcsak a vezetése alatt dolgozó szaktársak tiszteletét és szeretetét vívta ki, hanem mindazokét, a kik a kedves, élénk szellemű öreg úrral valaha érintkeztek.

Különben ő 72 éve daczára sem öreg; ma is fiatalos rugalmassággal jár-kél, sürög-forog, intézkedik mindenről és szenvedélyesen olvas egész nap és pedig mindig szemüveg nélkül.

Mi, a kik vele együtt dolgozunk, nem győzzük benne dicsérni a nemeslelkű felebbvalót s a kiváló tudást, a mely hatvan év gazdag tapasztalataiból van leszürve. Határtalan szerénységében kerül minden ünnepeltetést s megelégszik lelkiismeretes működéseért a tiszta öntudat nyugalmával.

De éppen e szerénysége s vonzó egyéniségének ez a jellemzetes vonása teszi őt munkástársai előtt is mind e tiszteletre és ünneplésre méltóvá. A megtestesült becsület, a tisztes munka iránti szeretet és szorgalom egyesülése Ő, a ki hosszú és áldásos munkásságát a társadalom és kultura javára szentelte. Az ily férfiútól a becsületben töltött munkásélet alkonyán, a mikor boldogan és azzal a nyugodt öntudattal tekinthet vissza megfutott palyájára, hogy mindig a közjót szolgálta, nem szabad megtagadnunk az ünneplést még akkor se, ha ő szerényen ki akar térni elöle.

A munkástársak szeretetének, hálájának, őszinte ragaszkodásának és érdemei iránt való elismeré-

sének záloga az ily ritka jubileum, a mikor a tisztes munka veterán hősét ünneplik azok, a kiknek ragyogó például szolgálhat a kötelességtudásban s a férfiúi erényekben.

* * *

Strauch Alajos 1834 január 10-én született Aradon. 1845 április 1-én lépett be mint tanoncz Schmidt József könyv- és könyomdájába, tehát alig tizenkettedfél éves korában már megismerkedett a munkával, melyhez hosszú pályáján hű maradt. Tanulási ideje öt évben lett megállapitva. Főnöke időközben elhunyt s özvegye tanulási idejéből a még hátralevő négy és fél hónapot elengedte s a szorgalmas és ritka buzgalmú tanonczot 1849 november 19-én, alig 16-éves korában felszabaditották és a segédek közé avatták.

Mint ifjú tanoncz szemtanúja volt a dicső szabadságharcznak, Arad ostromának, a február 8-iki véres utczai harcznak, a mikor a golyók süvöltve röpködtek körülte, mert véletlenül a futó ráczok tömegébe keveredett. Már akkor ő szedte a város polgárságát tüzes czikkeivel lelkesitő „Arad“ czímü heti lapot.

Színről-színre látta a vesztőhelyen a kilencz vértanú tábornok holttestét, a kiket alkonyadtig függve hagytak a bitófán. Mindeme dicső és fájdalmas emlékek mélyen bevésődtek ifjú szívébe.

Mint fiatal szedő még két évig maradt Schmidt József özvegyénél s 1851 szeptember elején

Goldscheider Henrik aradi könyvnyomdájában kapott alkalmazást. A Goldscheider-féle üzlet akkoriban a vidéki nyomdák között előkelő helyet foglalt el, s különösen mintaszerű berendezése által tünt ki. E nyomdában szép tere nyilott a tevékenységre és ő élt is az alkalommal. Főnöke, a kiváló szakember, csakhamar felismerte az ifjú tehetségeit, s rövid idő alatt megtette üzletvezetőjének. Már ez a tény is mutatja, hogy ünnepeltünk mily odaadással szentelte magát pályájának, hisz aránylag nagyon fiatal korában jutott arra a polczra, mely ritka szakértelmet és körültekintést igényel, nagy felelősséggel jár és sokoldalú müveltséget követel.

Minden ember eléri azt a kort, a melyben — habár talán mindene megvan — mégis hiányzik valamije. Elhagyatottságunk napról-napra érezhetőbbé lesz, s a szív, az emberi szeretetnek ez a csodálatos alkatrésze, társ után sóvárog. Fölébred bennünk a vágy, hogy családi tüzhelyet alapitsunk, hogy egy szerető nő, gyöngéd hitves oldalán pihenhessük ki a munka fáradalmait. Ünnepeltünk is, mint üzletvezető biztosabb állásba jutva, 1868 junius 13-án oltárhoz vezette Nikászy Irma kisasszonyt, s habár a tizenhármas számot szerencsétlen számnak mondják, neki ez a szám szerencsét hozott, mert választottjában egy női erényekkel ékeskedő, odaadó és hü hitestársat nyert, a ki ma is híven osztozik férjének minden bújában és örömében.

Boldog házasságának gyümölcse két fiú, kiknek egyike a nagysurányi czukorgyár hivatalnoka, másika pedig Rákospalotán községi tanitó. Mindkettő boldog családi életet él.

A boldogság azonban nem szokott egyedül járni; a fiatal férj nyugalmát megzavarta Goldscheider Henriknek, a derék nyomdásznak 1871-ben történt bukása. Ez az év forduló-pontot képezett ünnepeltünk életében, a mennyiben ugyanazon év november havában elhagyta szülővárosát (a hol teljes 36 évet töltött, és pedig huszonnégyet mint nyomdász) s Budapestre költözött. De itt sem hagyta el jó csillagzata, mert Bucsánszky Alajos könyvnyomdájában azonnal ismét mint művezető kezdte meg munkálkodását. Hogy ünnepeltünk itt is megállta emberül helyét, mi sem bizonyitja jobban, mint az a tény, hogy időközben az üzlettől visszalépett és később el is halt főnökét, vejének, Rózsa Kálmánnak főnöksége követvén, majd annak is 1900-ban történt elhalálozása után jelenlegi főnökének, Kósa Rezső úrnak is teljes bizalmát élvezve, művezetői állását ma is ritka pontossággal tölti be, személyzetének tiszteletétől és szeretetétől övezve.

A nagy elfoglaltság, melylyel az üzletvezetői teendők járnak, nem gátolta ünnepeltünket abban, hogy szorgalmát és tevékenységét a közügynek szentelje. Szülővárosában erre még nem sok tér nyilott, de azért ott is kivette részét a közös kötelességekből. Alig ismerték meg a fővárosban

kiváló tehetségeit, rögtön lefoglalták azokat a közügy javára. Már 1872-ben, tehát Budapestre jövetelének első évében, megválasztották az anyaegylet pénztárnokává s tizennégy éven keresztül viselte e bizalmi tisztséget szaktársainak elismerése mellett. De a pénztárosi teendők mellett az általános érdekü mozgalmakban is szivesen segédkezett. Igy 1876-ban a boldog emlékü Ács Mihálylyal és Szabó Elekkel gyüjtést eszközölt Szauerwein Géza, a feledhetetlen emlékü kollega sírkövére s hogy többet ne emlitsünk, tagja és elnöke volt az 1884 és 1885-ben müködött 11-es bizottságnak, mely az országos egylet alapszabálytervezetét kidolgozta s az 1885-ben tartott országos nyomdász-kongresszuson képviselője volt a fővárosi egyletnek.

1886-ban, az anyaegylet tisztújitásakor, megrongált egészségére való tekintettel, mintegy önmagát megtagadva, visszavonult a közügy szolgálatából. Ez alkalommal megható módon méltányolta a fővárosi nyomdászság hosszú, becsületes tevékenységét s rendkivüli választmányi üléssel ünnepelte az egylet távozó pénztárnokának érdemeit. Az ülést lovag Falk Zsigmond, az akkori elnök nyitotta meg s egy háromtagú bizottság ment az ünnepeltért. Tiz percz mulva az ünnepelt a küldöttséggel megérkezvén, az elnök szép beszéd kiséretében adta át az ünnepeltnek a fővárosi nyomdászok ajándékát, egy díszes serleget, mely a következő feliratot viselte: „Strauch Alajosnak,

a Budapesti Könyvnyomdászok és Betüöntők Egylete sok éven át buzgó pénztárnokának tisztelői 1886.“ Az ünnepelt könyezve köszönte meg a szép kitüntetést. Ugyanaznap este 8 órakor a Ruscher-féle sörcsarnokban gyült össze a fővárosi nyomdászság szine-java s lelkes hangulatban ünnepelték azt a férfiút, a ki hosszú müködése alatt önzetlenül szolgálta a köz javát, soha nem keresve az elismerést és ünnepeltetést.

Újabb, nagyszabású ünneplésbe részesitette 1895 április hó 15-én a Rózsa K. és Neje könyvnyomda személyzete, a mikor félszázados nyomdászságának jubileumát ünnepelték az azóta már lebontott Széchényi-téri kioszkban. E nagyszabású ünneplésben résztvett a budapesti nyomdász-világ színejava és valamennyi felköszöntö és üdvözlet kiemelte az ö fáradhatatlan, lelkiismeretes tevékenységét, ritka nemes jellemét és szeretetreméltó egyéniségét.

Hat év mulva, 1901 november hó 23-án pedig harminczéves jubileumát ünnepelték annak, hogy a derék és példás szorgalmu szakférfiú immár harmincz év óta volt müvezetője a Rózsa Kálmán és Neje czégnek.

És most oly jubileumot ül a személyzet, a mely nagy ritkaság a nyomdászság történetében, mert oly fárasztó hivatásban hatvan évet folyton munkában eltölteni viruló egészségben s főnöke teljes megelégedésére, ez a legnagyobb ritkaságok közé tartozik.

Ez épp oly ritka, mint nagyérdekű és lélekemelő ünneplés alkalmából nem kívánhatunk mást, mint hogy az isteni gondviselés tartsa meg őt még sokáig családja boldogságára és a magyar nyomdászság díszére és büszkeségére, hogy még sokáig betölthesse ezt a szép és felelősségteljes állást, a melyben oly lelkiismeretes tevékenységet és munkásságot fejt ki.